

Responsables i solidaris en un món consumista

1. Vivim immersos en un món consumista.

Des de les societats riques, on un 20 % consumeix el 80 % dels recursos existents, fins a les més pobres, que malden per entrar-hi. És, amb tota certesa, un dels trets bàsics de la nostra època, l'enfocament prioritari de bona part de la població actual, el punt de vista que ha suplantat ideologies, religions i valors.

S'entén com a consum la despesa de recursos per satisfer una necessitat. Abans, les societats s'autoabastien i només es comprava allò que no es podia produir; i els productes duraven i es reutilitzaven. Al llarg del segle

XX, amb els avenços tècnics la fabricació va esdevenir ràpida i barata i el que interessava era vendre com més millor. I la publicitat va començar a crear necessitats per generar nous consums. Anar a la moda, ascendir socialment o no ser menys que algú altre són necessitats induïdes pel mercat.

Tot i que és innegable que aquest procés va tenir alguns aspectes positius (alliberar temps personal, desenvolupament econòmic, increment del benestar), la tendència

actual al consum desmesurat (cada dia hi ha més consumidors i consumeixen cada cop més) augmenta les desigualtats entre la població mundial i destrueix el medi ambient. I això segueix passant quan la major part de la població mundial no cobreix les seves necessitats bàsiques. A més, tothom ha de saber que el planeta no resistiria si tota la població es posés a consumir al mateix nivell que la societat occidental.

Si donem un cop d'ull al nostre món ens adonarem que la societat consumista no ens fa més feliços ni més lliures, ja que el plaer de posseir és tan efímer com el producte que l'ha provocat i ens sotmet a la brutal

dependència del mercat; es fa porucs en pensar que només si consumim seguirà havent-hi feina; esdevenim treballadors espremuts i rebutjats del món laboral quan li convé al mercat; no ens fa més solidaris ni més respectuosos amb els pobres ni amb el planeta en no garantir un futur de benestar per a tothom, mentre que produeix un col.lapse dels recursos d'abast mundial. I a sobre, ho hem pogut veure, ens ha abocat a una crisi econòmica de dimensions i efectes imprevisibles.

2. Prenem consciència que això ha de canviar

Cal protegir tot allò que aquesta lògica descompensadora amenaça: el medi ambient, el clima, els recursos naturals, les conquestes de la democràcia, els valors d'equitat i fraternitat, la major part d'habitants del planeta i les generacions futures. Quan el sistema de mercat actual ens vol reduir a simples consumidors individuals, hi hem de respondre amb una visió col.lectiva, conscients que ens hi juguem el benestar de tots: haurem de canviar profundament les nostres formes de treballar, de produir i de consumir. I encara més, en un moment en què la crisi sembla

col.lapsar el sistema, hauríem de saber aprofitar l'oportunitat per establir-ne unes bases noves, més justes i solidàries.

Tot això ens planteja un esforç imaginatiu, responsable i sense complexos, per trobar alternatives al consumisme actual. Per descomptat, totes comencen amb una presa de consciència individual, a partir d'estímuls personals, solidaris; però s'ha de transcendir aquest nivell i fer-lo col.lectiu. El suport de grups i comunitats facilita el canvi d'hàbits i reforça el sentit de responsabilitat. Però si a més som capaços d'aconseguir que, a través de mecanismes de participació democràtica, una societat pugui acceptar limitacions i formes de

vida més austeres, haurem trobat el bon camí. ¿No és funció de la política vetllar pel benestar actual i futur de les persones? Des d'un ferm compromís amb els més pobres, si cal prendre algunes decisions impopulars, estudiem-les, valorem-les, consensuem-les... però tirem-les endavant, perquè la nostra societat ha de modificar amb urgència molts hàbits, valors i prioritats. I a l'hora de votar i de demanar resultats ho tindrem en compte. Implicar-se de debò en aquest tema, ¿no seria una bona forma de retornar prestigi i dignitat a la política? A més, des del moviment podem donar suport a accions o propostes polítiques concretes. I des dels sindicats, ¿sabrem convèncer els nostres companys i companyes del fet que cal exigir també respecte per l'entorn, mesures que permetin compatibilitzar horaris laborals i família o fórmules per fer que el treball esdevingui enriquidor humanament, en comptes de centrar les reivindicacions només en la seguretat i els augments salarials?

3. Interrogants i propostes

Fins a quin punt som conscients dels riscos que aquest consumisme massiu comporta? ¿Tenim presents els pobres d'aquest planeta (la majoria), la crisi de la fam, mentre el primer món s'apropia dels recursos de tota la humanitat?

Per què i com hi podem lluitar? ¿Som capaços de descobrir que un viure més auster i conscient pot millorar la vida de les persones més desfavorides, així com la qualitat de les relacions personals? Des de la nostra perspectiva cristiana i obrera, hi tenim res a dir? Ha de ser un eix prioritari del treball de l'ACO? ¿Pot oferir una formació específica per fer-nos més lliures enfront del consumisme? Quins valors i actituds de Jesús ens impulsen a canviar radicalment les formes de vida actuals? Si aquest és el món en què ens ha tocat de viure, ¿podem inhibir-nos-en? ¿O bé hem d'admetre que és un nou camp que s'obre a la militància, i que reclama amb urgència el nostre compromís? Sabrem fer públiques les propostes treballades a l'ACO? Podem aportar-hi una veu i una missió profètiques?

Intentem analitzar el nostre consum i delimitar quines serien les necessitats bàsiques i quines són necessitats induïdes. Revisem elements com sou; vivenda, hipoteques; temps de lleure: diversions, viatges, vacances; béns patrimo-

nials, plans de pensions, assegurances; menjar i vestir; productes culturals; transport ... Refem la nostra història personal i familiar: ¿què ha canviat en les formes i objectes de consum? ¿Tenim en compte que les relacions personals poden esdevenir actes de consumisme (utilització de les persones, superficialitat de les relacions...)?

Preguntem-nos quines reaccions acostumem a tenir davant de les propostes de consum. ¿Som coherents amb el que pensem? ¿Com es viu en el nostre entorn més proper: família, companys, veïns?

Quins valors i contravalors hi descobrim? Quines contradiccions ens planteja des d'una visió cristiana i obrera? Quines dificultats trobem a avançar per un camí menys consumista?

Quines alternatives al consum practiquem o veiem viables a curt termini (cooperatives de consumidors responsables, banca ètica, comerç just, projectes d'austeritat, renúncies concretes)? ¿Valorem les propostes col·lectives de consum per sobre de les individuals? Fent això, quins valors hi descobrim? Sabem transmetre'ls? Ho comuniquem als fills, als joves? El fet de compartir, ¿ens porta a un procés de comunió amb els altres? ¿Som solidaris, també dedicant-hi recursos, amb les persones o societats amb més precarietats?

En el àmbits més col·lectius (sindicats, política, associacions, grups diversos), ¿ens veiem amb cor de defensar propostes de limitació del consum? Militem en alternatives en aquest sentit? ¿Mantenim la utopia de trobar alternatives al consumisme i al capitalisme que apostin per un món nou i una nova persona?